

Simon B. Porse: Mad er politisk, og et nyt landbrug livsnødvendigt

Publiceret 04/09/2020 i Politik & Samfund/MILJØ & BÆREDYGTIGHED af Simon B. Porse
BØGER // ANMELDELSE – I en ny bog udstiller sociolog Eskil Halberg det industrielle landbrug som fossildreven motor for klimakrisen og den sociale ulighed. Landbruget, som vi kender det i dag, må afvikles, lyder det – men forandringen har også potentiale som et frigørende projekt

Tørken i sommeren 2018 var en katastrofe for landbruget.

Over hele Europa slog høsten fejl, landbrugsdyr måtte aflives og tusindvis af bønder måtte melde konkurs.

Mens klimakrisens konsekvenser rammer fødevarer sikkerheden hårdt, og forårsager hungersnød verden over, er indretningen af det industrielle landbrug med til at forstærke effekten.

De tårnhøje drivhusgasudledninger, der er forbundet med produktionen og distributionen af mad på globalt plan, fører os time for time tættere mod afgrunden.

Det fossile landbrug er en betydelig spiller i klimakrisen, og må, for rettidigt at imødekomme klimakrisens udfordringer, reformeres eller helt afvikles, lyder det

Sådan ligger landet ifølge Eskil Halbergs nyeste bog, *Madpakker til revolutionen*. Spørgsmålet er: hvordan ændrer vi kurs?

Magtkamp om mad

Ifølge den svenske økolog og professor ved Lund Universitet Andreas Malm var indførslen af kul i væverifabrikkerne i 1800-tallets England en central faktor i udviklingen af den tidlige kapitalisme.

Ved at sætte sin lid til den kulfyrede dampmaskine behøvede fabriksejerne ikke længere bøje sig for naturens lunefuldhed, vind og vejr. I stedet kunne der produceres, hvor og når man ville. Industrien rykkede til byerne, og profitten steg, til skade for både klima og arbejderrettigheder.

I *Madpakker til Revolutionen*, sociolog Eskil Halbergs anden bog i Forlaget Nemos Tumulti-serie, viser han, hvordan landbrugets udvikling de seneste århundreder ligeledes bunder i interessen for at bringe naturkræfterne og arbejdskraften under kontrol.

Arbejdere erstattes med maskiner, det bæredygtige men besværlige sædsifte erstattes med kunstgødning, og landdistrikternes lokalsamfund erstattes med et globalt verdensmarked.

I bogens andet af seks kapitler kortlægger Halberg det danske landbrugs politiske og teknologiske historie fra slutningen af 1700-tallet og fremefter, med landboreformer, kløverplantning, mekanisering og strukturudvikling.

Det kan lyde kedeligt, og det bliver også en smule trægt, men afsnittet illustrer fint, hvordan udviklingen herhjemme har været en politisk magtkamp om adgang til og kontrol over jorden, og hvad den magtkamp har haft af betydning for det øvrige samfund, inklusiv for skellet mellem by og land.

Den strukturelle omlægning, argumenterer han, har ikke alene frarøvet bønder adgang til og kontrol over jorden og medført en øget proletarisering og befolkningsflugt til byerne, den har også forvandlet hele regioner til fossildrevne 'fabrikker.'

Den forvandling har ganske vist betydet både profit, vækst og økonomisk fremdrift, men vel at mærke en fremdrift, hvor både landmænd, forbrugere og natur fortsat må betale prisen på vej mod økologisk kollaps.

Målet er midlet

Det fossile landbrug er en betydelig spiller i klimakrisen, og må, for rettidigt at imødekomme klimakrisens udfordringer, reformeres eller helt afvikles, lyder det.

Men det mindsker ikke behovet for brød. Mennesker må spise for at overleve, og fordi det industrielle landbrug har taget kontrol med hele forsyningskæden, fra såsæd til distribution – fra jord til bord – konkluderer Halberg, at der må udvikles et andet madsystem – *en anden økologi*.

Fra et udgangspunkt i kommuniseringsbegrebet, hvor det politiske mål og middel er en og samme bevægelse, foreslår Halberg en bevægelse for selvforvaltning af madproduktionen som et værktøj i den radikale samfundsforandring.

Det er forfriskende at læse så klare perspektiver i en tid, hvor debatten om vores madforbrug oftest reduceres til spørgsmål om forbrugsvaner, personligt ansvar og afgifter på oksekød

Generobringen af kontrol handler her ikke kun om en praktisk udlevelse af idealet om selvforsyning, men også om selvforsyningen som en nødvendig reproduktiv understøttelse af den øvrige bevægelse for social forandring.

I diskussionen om, hvordan modstanden kan mættes og frigørelsen fodres, formår Halberg at trække overraskende tråde mellem kolonihavebevægelsen og franske autonome.

Madpakker til revolutionen bidrager til den klimapolitiske bevægelse ved gennem seks kapitler at placere landbrugssystemet centralt i spørgsmålet om klimakrisen og pege læseren i retningen af løsningselementer, der kan gribes her og nu.

Det er forfriskende at læse så klare perspektiver i en tid, hvor debatten om vores madforbrug oftest reduceres til spørgsmål om forbrugsvaner, personligt ansvar og afgifter på oksekød. Den sontring mellem forbrugspolitiske idéer og reelle strukturelle forandringer er især relevant for klimabevægelsen her i Danmark, en af verdens mest intensive landbrugsnationer.

Den tynde og relativt letlæselige bog giver en overfladisk men god forståelse af landbruget fra et radikalt klimapolitisk udgangspunkt, og leverer en række gode grunde (eller oplagte undskyldninger) til at lægge arbejdet fra sig og få jord under neglene – eller høtyve i hænderne.

Eskil Halberg
[Madpakker til revolutionen](#)
128 sider, 125 kr.
Forlaget Nemo

Illustration: Bogens forside.

- SIMON B. PORSE
- SENESTE ARTIKLER

Simon B. Porse er freelancejournalist med jord under neglene og øje for politik på tværs af grænser.

Skribent på avisen Illustreret Bunker og stiftende chefredaktør på DMJX Memes. Se evt. mere på Twitter @sbporse